

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — poverjeništvu Ljubljana
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in aprova: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1 Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davak posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112

Novi uradniški zakon in učiteljstvo.

Z uveljavljanjem novega uradniškega zakona je zaključena važna doba v razvoju učiteljskega stanu.

Zdi se mi, da se tega dejstva vse premalo zaveda zlasti naše slovensko in pa hrvaško učiteljstvo. Zakaj v naši dobi ne teče več življenje tako lepo mirno in lagano, kakor je teklo v prejšnjih dobah in še celo pred dobrimi dvajsetimi leti. Saj se vrši razvoj današnjega življenja s tako naglico na vseh koncih in krajih, da ga posameznik komaj zasleduje in sicer samo še v nekaterih panogah. Da bi motril celoto in jo vsaj v glavnih obrisih tudi shvačal, za to nima niti časa, niti ne dovolj duševnih sil. Zakaj dogodki važni in veliki, domači in tuji, bližnji in oddaljeni, podijo drug drugega, da jih jedva opaziš. In vendar tangirajo vsakega posameznika, družino, stan, narod, državo; kratkoma — življenje. Nujno in dobro bi bilo, da vsaj o posameznih med njimi razmišljaš, se vanje poglubiš in si ustvariš o njih svojo lastno sodbo. A kaj, ko ni časa! Komaj si se lotil morda enega vprašanja, enega dogodka, že jih čaka deset novih za njim. In vsem se mudi, mudi...

Zato ne bo odveč, če nekoliko premoremo novi uradniški zakon ne samo z golega materialnega vidika, kakor ga motri danes najmanj devet desetih jugoslovanskega učiteljstva, ko preračunava osebne prejemke, ampak se ozremo nanj tudi iz skupnega stanovskega stališča, da vidimo, v koliko je umestna in upravičena gornja trditve.

Z njim je učiteljstvo zavzelo za vselej trdno pozicijo, ki mu pritiče po izobrazbi in delu v človeški družbi.

To dejstvo se mnogim zdi samoobsebi umevno, zlasti naši mlajši generaciji, ki ni okužala še mnogo trše skorjice učiteljskega kruha v prejšnjih dobah, ko so ga nam rezali zastopniki raznih političnih strank v vsaki deželici drugače. Razkosani in razcepljeni smo bili na majhne province in našo usodo so imeli v rokah mogotci posameznih političnih strank, kateri so nas nenasli samo toliko, kolikor smo mi delali po njihovih navodilih za njihove stranke. Majhen in neznan je bil vsak naš posameznik, majhen, neznan in brez resničnega ugleda in veljave je bil ves naš stan. Vsak vaški objestnejši je si domišljjal, da ima pravico in še celo dolžnost obregati se nad našim delom v šoli in zunaj šole ter z nami razpolagati. In prav takega naziranja so bili z malimi izjemami tudi deželni očetje, ko so nam rezali trdo zasluženi kruhek, katerega grizljaj so pogrenile takratne razmere. Naravno, da take prilike in razmere niso mogle ustvarjati trdnih in samostojnih značajev vsaj v povprečju ne. In iz tistih dob datira tip učitelja slabšiča in vetrnjaka v slovenski literaturi, kakor so ga izklesali mojstri Cankar, Tavčar, Krek in drugi ter s tem ohranili spomin poznejšim rodovom na ono težko in trnjevo pot, ki jo je hodil slovenski učitelj.

Pa boste rekli, da je bila ta pozicija rešena že skoro pred desetimi leti, ko nas je prevzela država. In vendar ni povsem tako. Res je naš stan zavzel svojo pozicijo v kategoriji uradništva že takrat. A večina nas je gledala še po strani kot manjvredne vsiljenice pri uradniški mizi. In če se spominjate raznih perturbacij, katere je doživela naša država v polpretekli dobi na polju svoje uprave, se boste spomnili, da se je često govorilo, gotovo še češče razmišljalo, da bi se učiteljstvo izločilo iz vrst uradniških kategorij ter se zopet porazdelilo na manjše samoupravne dele. Ako bi se bile te želje, ki so jih mnogi tedanji oblastniki gojili, uresničile, pa bi bil naš stan približno zopet tam, kjer je bil pred dvajsetimi ali tridesetimi leti. To nakano

je sicer preprečil že 6. januar 1929, da ni prišla do izvedbe. Razdelitev države na velike banovine je še bolj utrdila našo pozicijo. A pravo podlago ji daje pa še-le novi uradniški zakon, kateri daje tudi v tem pogledu pravec vsaj za čela desetletja. Posameznosti še bodo morda tekoni časa izpremenile,

a jedro in bistvo zakona ostaneta gotovo za dolgo, dolgo dobo. In v tej dobi si bode naše učiteljstvo tako utrdilo svojo pozicijo, da ne bode nikomur več niti na misel prišlo, da bi mu jo kratili ali pa celo jemali.

Naš stan je razmeroma še prav mlad. Saj obstoja prav za prav komaj dobrih 60 let. Za posameznika je sicer to že lepa starost, a za stan kot tak so pa to tako rekoč še le prva otroška leta. In ako se danes zamislimo v preteklost našega stanu, na dobo konkordata ter učitelja, mežnarja in organista, potem na predvojne razmere v katerih je životalo učiteljstvo, moramo priznati, da smo do danes napravili v svobodni domovini kljub mnogim oviram

prav lep korak naprej v razvoju svojega stanu.

Gotovo je, da ni še vse tako, kakor si želimo mi sami. Saj tudi tako ne more biti, kakor želijo drugi. A treba je upoštevati splošnost in razmere, ki vladajo dandanes ne samo pri nas, ampak vse povsod. Poleg materialnega vprašanja, ki ga nam ureja novi uradniški zakon, pa ne smemo pustiti z vidika tudi njegove moralne plati, katere je za naš stan mnogo večja in pomembnejša, kakor za vse druge stanove. Z njim smo iztrgani za vselej iz malenkostnih razmer in prilik ter postavljeni kot enakovreden in enakopraven činitelj v mogočni in veliki skupni družini vsega državnega uradništva.

Počitniški tečaji za učiteljstvo.

POČITNIŠKI TEČAJI NA DR. KREKOVI MEŠČ. GOSPODINJSKI ŠOLI V ZG. SIŠKI PRI LJUBLJANI.

1. Gospodinjstvo tečaj za učiteljice bo od 6. jul. do 31. jul. t. l. Pouk bo teoretičen in praktičen. Predmeti: Kuhanje, hranošlovje, gospodinjstvo, vrtnarstvo. — Vpisnina je 200.— Din; mesečnina za zunanje 650.— Din, za notranje 1000 Din. Notranje prinesejo perilo s seboj. — Priglasiti se je do 15. junija.

2. Prvi tečaj za konserviranje sadja, sadnih sokov in zelenjave bo od 30. jun. do 5. jul. t. l. Vpisnina 200.— Din.

3. Drugi tečaj za konserviranje bo od 17. do 22. avgusta t. l. Vpisnina kakor zgoraj.

DVA TEČAJA P. R. K.

Oblastni odbor Podmladka rdečega križa v Zagrebu priredi med počitnicami dva tečaja za strokovno spopolnjevanje učiteljstva in sicer: tečaj za rokotvorni pouk v Zagrebu in tečaj delovne šole v Krku na otoku Krku.

Tečaj v Zagrebu bo vodil g. M. Markovac, a tečaj v Krku tajnik oblastnega odbora P. R. K. g. S. Zaninović.

Nekolekovane prošnje je poslati na Oblastni odbor Podmladka rdečega križa v Zagrebu, Higijenski zavod, Mirogojska c. 4/II. V prošnji naj se navede službeni kraj, srez in banovina. Za vsak tečaj se prosí posebej. Prijave se sprejemajo do 6. junija t. l. Vpisnina za vsak tečaj znaša po Din 400.— in se ima vplačati do 6. junija. Kdor ne plača do tega roka vpisnine, ne bo sprejet v tečaj. Onim, ki ne bodo sprejeti v tečaj, se vpisnina vrne. Kdor ne odpove udeležbe najkasneje do 15. junija, zgubi polovico vpisnine, brez ozira na razlog, vsled katerega je izostal. Tečaj v Zagrebu bo trajal od 6. julija do 14. avgusta, a tečaj v Krku od 8. julija do 20. avgusta t. l.

Prehrana v Zagrebu (kosilo in večerja, brez zajtrka) stane približno 500 Din, a v Krku (kosilo, večerja in zajtrk) približno 700 Din mesečno. Udeleženci tečaja imajo brezplačno stanovanje v Zagrebu in v Krku, morajo pa prinesiti s seboj rjuhe, odeje in blazino. Kdor ne reflektira na skupno stanovanje in prehrano, mora to navesti v prošnji. Ves material, potreben in tečaju, dobijo udeleženci brezplačno. Na koncu tečaja bodo izdana predpisana potrdila o udeležbi. V tečaj v Zagrebu in Krku bodo sprejeti učitelji(ce) iz vse Jugoslavije.

A. PROGRAM TEČAJA ZA ROKOTVORNI POUK V ZAGREBU.

V tečaju se bo seznanilo udeležence z različnimi tehnikami del v lesu in kovini, modeliranjem, kartonažo skupno z vezanjem knjig in pletarstvom. Predavalo se bo o najnovejših mišljenjih modernih pedagogov o rokotvornem pouku v zvezi s poukom v osnovnih, meščanskih in srednjih šolah ter na učiteljskih šolah.

V času, ko bo trajal tečaj, si bodo udeleženci ogledali vse važne ustanove, ki so v zvezi s šolo ter bližnjo in eventualno tudi daljno okolico.

Za reformo obrtnega nadaljevalnega šolstva.

(Poučna ekskurzija učiteljev risanja na Dunaj.)

Topla, resnično tovariška vez, ki jo je stvoril med udeležniki banskega risarskega tečaja na tehniški srednji šoli v Ljubljani kolega Lojze Hofbauer, je držala; držala pravtako kakor domenek, da si absolventi risarji ogledajo ob prvi priliki inozemsko obrtno nadaljevalno šolstvo. Vodilo jih je pri tem prepričanje, da bodo le vzgledi, izkustva, dognanja in smotri od vsepovsod mogli vzpostaviti temelj točno določeni reformi našega obrtnega nadalj. šolstva in to naravno le v onih točkah, kjer bi tako pokazala potreba. Ekskurzija se je vršila od 25. do 30. aprila; 22članska skupina učiteljev je obiskala dunajske strokovne šole vseh kategorij, smeri in stopenj. Na čelu z direktorjem tehniške srednje šole g. Josipom Reiserjem, kateremu bi bila za ves trud, brige in dela za ekskurzijo vsaka nadaljna in ponovna pohvalna beseda le skromen izraz priznanja in hvalež-

nosti. Izletniki so si dodobra ustvarili sliko strokovno šolskega položaja v prestolici Avstrije.

Bilo bi prav odveč navajati podrobnosti, ki bodo utegnile najti tal v strokovnih listih. Navajam le glavne utise.

Zrealijo na Dunaju štirje tipi strokovnih šol in to: obrtne šole višjega reda, delovodske šole, strokovne šole občega značaja in končno obrtne nadaljevalne šole. Ogromni zgradbi, namenjeni obrt. nadalj. šolstvu, v vsaj svoji strukturi pokazujeta, da je na Dunaju položaj vajenca človekovemu dostojanstvu skladneje urejen. Telovadnica, kopalnica, gledališka dvorana, kino, le medtedenski prekodnevni pouk so točke, ki dajo misliti. Moderno, higijenično urejene predavalnice z neštetiimi delavniciami zgovorno pričajo, da je teorija tesno vezana s prakso. In res so vajenci prisiljeni izdelati iz objektov najprej

B. PROGRAM TEČAJA O DELOVNI ŠOLI V KRKU.

I. G. Zaninović poučuje poleg teorije delovne šole še:

1. Dela iz vžgalic, graha, papirja in gline v zvezi z risanjem, stvarnim poukom, čitanjem (izdelovanje začelnice), računstvom (izdelovanje računice) in pisanjem, vse na bazi kompleksnega pouka (Gesamtunterricht). 2. Dela iz barvastega papirja in gline v zvezi z zemljepisjem, zgodovino, prirodopisom, fiziko, decimalnimi števili itd., vse bazirano na otrokovi samodelavnosti. 3. Zgibanje papirja. 4. Dela iz lepenke v zvezi s planimetrijo in stereometrijo. 5. Dela iz tenkega lesa obstojajo v izdelavi najnavadnejših fizikalnih predmetov. 6. Dela iz gline v zvezi z elementarnimi zemljepisnimi pojmi. 7. Izdelovanje marmoriranega papirja. 8. Vezava knjig.

II. G. Salih Ljubunčić, prof. na učiteljski šoli v Zagrebu, bo predaval:

1. Splošni del: a) osnova delovne šole: analiza razmer današnjega časa, šola v odnosu s posameznim gospodarstvom, tehničnim, socialnim in splošno kulturnim vprašanjem; tipi današnjega človeka; psihologija socialnih ustanov in psihologija današnje šole.

b) Didaktika delovne šole: Smoter vzgojnega in učnega dela v delovni šoli; psihologija, njene funkcije in nje uporaba pri pouku; učni načrt; učna sredstva delovne šole; glavni didaktični principi; samodelavnost učencev; itd.

1. Posebni del: Metodika delovnega pouka v posameznih predmetih.

1. Pouk v materinskem jeziku. 2. Računstvo in geometrija. 3. Pouk v spoznavanju narave. 4. Zemljepis. 5. Razne tehnike delovnega pouka in njihova uporaba (risanje, dela iz papirja, modeliranje, dela iz lesa in kovine; govorne oblike; poročila, opisi, razgovori, vprašanja in pojasnjevanja; pismeno izražanje.

II. Kompleksni pouk: Organizacija kompleksnega pouka, njene psihološke in pedagoške prednosti, njeno socialno in kulturno motiviranje.

III. G. Dušan Bogunović:

1. Ideologija Sokolstva in šole. 2. Karakterologija telesne kulture v razvoju človeštva. 3. Razdelba in pomen sokolskega sistema v osnovni šoli. 4. Razdelitev učnega načrta za telovadbo v osnovni šoli.

IV. G. Vladoje Ivakić:

1. Razvoj pester narodne umetnosti v Slavoniji. 2. Narodna ornamentika in nje uporaba. 3. Tehnika barvanja buč od najstarejših časov do danes. 4. Barvanje buč. 5. Uporaba tehnike in motivov iz buč na lesu in kosti. 6. Barvanje pirhov.

V. G. dr. Stanić, sres. san. refrent v Krku:

1. Higijena sploh, a otroška posebej. 2. Oblačenje, obuvanje, stanovanje, delo in odmor, prehrana in spanje.

Opomba: V tečaju v Zagrebu se bo delalo dopoldne in popoldne, a v tečaju v Krku samo dopoldne. Popoldne je kopanje in solnjenje.

Vabilo

na sejo širjega sosveta UJU — poverjeništvu Ljubljana,

ki bo 31. maja 1931. ob 8. uri v risalnici drž. ženskega učiteljskega v Mariboru.

Spored:

1. Otvoritev.
2. Poročila funkcionarjev.
3. Nova pravila in položaj v organizaciji.
4. Novi uradniški zakon.
5. Delovanje naših učiteljskih gospodarskih ustanov.
6. Banovinska skupščina.
7. Samostojni predlogi.
8. Slučajnosti.

Opomba: Člani širjega sosveta so vsi predsedniki odnosno njih namestniki in vsi člani ožjega sosveta. Samostojne predloge pošljite poverjeništvu do 28. maja 1931.

Udruženje jugoslovanskega učiteljstva — poverjeništvu Ljubljana, dne 12. maja 1931.

Andrej Skulj s. r., poverjenik. Jos. Kobal s. r., tajnik.

skico, izvesti iz te pravo kalkulacijo in nato sami ustvariti nov predmet. Zanimale so stalne vajeniške razstave, kakor tendenca utisniti vsakemu izdelku pečat umetnostnega podajanja. Spričevala ne poznajo ponekod redov v našem smislu, temveč se zmožnosti označijo z nekakim diagramom. Strojovni učitelji, ki so tudi iz umetniških krogov, so v tesni vezi z razvojem stroke, za njihovo praktično izpopolnjevanje jih veže pot v delavnico, kjer praktično delajo. Ves pouk je naslonjen čim koristnejši in uspešnejši izrabi priučenega v vsakdanjem življenju, zato je pestrost izdelkov in množestvilnost strok pač razumljiva. Obstojajo celo posebni fizikalni in kemični laboratoriji.

Par zunanjih beležek. Centralna obrtna nadalj. šola zavzema 13.000 m² prostora. Od teh je zazidanih 9000 m². Rednih gojencev (posebej so tečaji) z šurnim tedenskim poukom je 1200. Strok je na šoli 80, vsaka s svojim specialnim načrtom. Poslopje je povsem moderno urejeno, zgrajeno l. 1926. Centralna kurjava, elektr. razsvetljava poleg vseh uredb za kulturni dvig vajenca, so razveseljivi in posnemanja vredni pojavi.

Slična slika, čeprav za spoznanje starejšega datuma, se je nudila pri ogledu drugega obrtno nadalj. učilišča. Zatrjevalo se nam je, da deluje na šoli 7 strokovnih šol v 400 sobah, ki jih obiskuje preko 4000 vajencev.

Iz dognanj in primerjav, ki naj bi preobrazile obrtno nadalj. šolstvo doma, podajam produkt skupnih misli udeležencev ekskurzije.

Ljubljana samostojnega poslopja za obrtno nadalj. šolstvo nima. Zato naj bi se Tehniški srednji šoli prizidal vzporedno letevmo, desni trakt v katerem bi bilo prostora za ta učni zavod. Ljubljanska obrtna nadaljevalna šola bi bila matično učilišče, pogonska sila, osrednje oporišče obrtnim šolam v Dravski banovini. Napredek zunanega in domačega sveta bi se tod vselej najprvo prikazoval, učitelji s province bi tod našli potrebne informacije. — Ves pouk obrtnih nadalj. šol naj pokrene v delovno smer: iz teorije za prakso. Nujnosti delavnice ni osporavati. Delovni pouk naj liki osnovni šoli zajame tudi vajeništvo. — Urediti in rešiti je vprašanje vajeniške predizobrazbe, ker so predmeti ki izpolnjujejo zgolj splošnost vajenceve inteligence strokovnemu usposabljanju in napredku samo v oviro. Tedaj redukcija predmetov na korist strokovni izpopolnitvi. — Kjer dopuščajo prilike naj se uvedejo stalne vajeniške razstave, ki so gojencem v vzpodbudo in močnim v dokaz napredka. Lažje bo s stvarjo, ko se uvedejo delavnice povsod. Samo posebi je razumljiv princip, da se učni čas določi med tednom; duševnega oddiha tudi vajence potrebuje, zato naj bodo nedelje popolnoma proste. — Učno osebje naj ima vselej možnost prirejanja ekskurzij, da si na podlagi širokega obzorja ustvari linijo sodobnega pouka v svojem delokrogu. Učitelji obrtnih nadalj. šol naj imajo možnost praktičnega udeleževanja in poučevanja.

Ekskurzija je iz navedenega popolnoma dosegla svoj namen, ker so se postavile v glavnem okviru dovolj jasne smernice, kako naše obrtno nadaljevalno šolstvo izpopolniti in dvigniti. Pričakujemo, da bo pristojna oblast z enakimi simpatijami spremljala pokret i v nadalje, ker je ob skupnem delovanju gospodarsko zainteresiranih činiteljev oblasti in učiteljstva uspeh, napredek in dvig obrtnih nadalj. šol gotov.

Poleg že navedenih osebnosti so se udeležili ekskurzije še profesor v Mariboru gosp. Fink, tajnik urada za pospeševanje obrti gosp. Brozovič, strok. učitelj krojaštva g. Knafelj in strok. učitelj čevljarstva g. Steinman.

Še to! Zal, vrljo žal nam je bilo, da so morali izostati najavljeni tovariši iz Savske banovine, ker niso dobili dopusta...

Vojteh Debeljak.